

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta sekä kuntoutusrahalain 9 §:n muuttamisesta ja kuntoutusrahalain 14 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuslakiin valtion vuoden 1992 toiseen lisätalousarvioon liittyen tehtyjen sairausvakuutuslain väliaikais-ten muutosten voimassaolon jatkamista pysyvästi vuoden 1993 alusta lukien. Lisäksi päivärahan määräytymisprosenttia 37 800 markkaa ylittävän ja enintään 113 890 markkaan nousevan työtulon osalta ehdotetaan alennettavaksi vielä neljällä prosenttiyksiköllä. Päivärahan suuruuteen vaikuttava määräytymisprosentti 37 800 markkaa ylittävältä vuositulon osalta olisi siten 75:n sijasta 66 ja 113 890 markkaa ylittävältä vuositulon osalta 45:n sijasta 40. Muutokset koskisivat myös äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa, erityishoitorahaa sekä lain voimaantulon jälkeen alkavaa kuntoutusrahaa.

Lääkärin määräämien korvattavien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden korvausprosentti olisi 45 markan omavastuuosuuden ylittävältä osalta 50:n sijasta 40. Käsikauppalääkkeistä ei pääsääntöisesti myönnettäisi sairausvakuutuskorvausta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että isyysloma, joka pidetään lapsen syntymän yhteydessä, lyhentäisi vanhempainrahakautta vastedes aina 12 arkipäivän pituisena riippumatta siitä, pitääkö isä lomaa vai ei, sekä että kunnalta poistettaisiin oikeus saada järjestämänsä sairaankuljetuksen kustannusten osalta sairausva-

kuutuskorvausta. Sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan ja kuntoutusrahalain mukaisen kuntoutusrahan omavastuu-aikaa ehdotetaan pidennettäväksi kahdella arkipäivällä eli päivärahaa ei maksettaisi työkyvyttömyyden alkamispäivältä eikä sitä lähinnä seuraavalta yhdeksältä arkipäivältä. Maatalousyrittäjien erityisen sairauspäivärahan osalta omavastuuajan muutos otettaisiin huomioon maataloustulossa.

Lisäksi ehdotetaan, että 80-prosenttisesti korvattavien lääkkeiden jo kliinisten ravintovalmisteiden korvausprosentti pudotettaisiin 75:een ja vakuutetun itsensä suoritettava vuotuinen osuus lääkekustannuksista ehdotetaan nostettavaksi 2 500 markasta 3 700 markkaan. Vakuutetun itsensä suoritettava matkakustannusten kertaomavastuu ehdotetaan nostettavaksi 35 markasta 50 markkaan sekä omavastuuosuus vuotuisista matkakustannuksista 700 markasta 1 500 markkaan. Työterveyshuollon korvausprosentti ehdotetaan alennettavaksi 50:stä 45:een.

Ehdotetut muutokset säästäisivät sairausvakuutuksen menoja vuonna 1993 arviolta 1 150 miljoonalla markalla.

Esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1993 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Sairausvakuutuslain 16 §:n 1 momentin (1714/91) mukaan sairausvakuutuspäivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäiväraha, 59,75 markkaa, lisättyinä 30 %:lla vakuutetun verotuksessa asetuksella säädettävänä kalenterivuotena todettujen työtulojen kolmassadasosasta, kuitenkin vähintään 80 % työtulojen kolmassadasosasta, jos työtulot eivät ylitä 36 000 markkaa. Jos työtulot ylittävät 36 000 markkaa, mutta eivät ylitä 108 000 markkaa, päivärahan määrä on 80 % 36 000 markan kolmassadasosasta lisättyinä 75 %:lla 36 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos työtulot ylittävät 108 000 markkaa, päivärahan määrä 108 000 markkaa ylittävältä osalta on 45 % 108 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos työtulot ylittävät 180 000 markkaa, päivärahan määrä on 180 000 markkaa ylittävältä osalta 25 % 180 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja, tai verotus on toimitettu verotuslain (482/58) 72 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla arvioimalla sen vuoksi, että veroilmoitusta ei ole annettu, päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäivärahan suuruisen.

Sairausvakuutuslain 76 §:n mukaan lain 16 §:ssä tarkoitettuja markkamääriä, jotka on laissa ilmaistu vuoden 1991 tasossa, tarkistetaan kalenterivuositain sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n (659/76) soveltamista varten.

Valtiontalouden tasapainottamiseen liittyen oli valtion vuoden 1992 toisen lisätalousarvion yhteydessä välttämätöntä rajoittaa sairausvakuutuksen päivärahamenojen kasvua. Tämä ei kuitenkaan saanut merkitä vähimmäisturvan alentumista. Sen vuoksi muutettiin sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (626/92) sairauspäivärahan määräytymissäännöstä väliaikaisesti siten, että vuoden 1992 indeksissä määritelty vuosituloraja 37 960 markkaa (= 36 000 markkaa vuoden 1991 indeksissä) alennettiin 37 800 markkaan sekä lisäksi muutettiin päivärahan suuruuteen vaikuttava määräytymisprosentti tämän määrän ylittävältä osalta 75:stä 70:ksi. Vastaavasti

113 890 markkaa (vuoden 1991 indeksissä 108 000 markkaa) ylittävältä osalta määräytymisprosentti muutettiin 45:stä 40:ksi. Muutokset, jotka koskivat myös äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa sekä erityishoitorahaa, toteutettiin 1 päivästä syyskuuta 1992 siten, että niitä sovelletaan päivärahoihin, jotka kohdistuvat aikaan lain voimaantulosta lukien. Alennus koskee kuntoutusrahalain (611/91) 14 §:n 1 momentin viittaussäännöksen mukaisesti myös lain voimaantulon jälkeen alkavaa kuntoutusrahaa. Jotta kuntoutusrahan määrä ei koko kuntoutuksen ajaksi alenisi, aleneminen estettiin erillisellä säännöksellä.

Sairausvakuutuslain 9 §:n 1 momentin (1714/91) mukaan sairausvakuutus korvaa lääkärin määräämistä lääkkeistä tai lääkärin määräämistä lääketehaan tai apteekin valmistamista ja apteekista hankituista pitkäaikaisen ihotaudin hoitoon käytettävistä perusvoiteista puolet 45 markkaa ylittävältä osalta kutakin ostokertaa kohden.

Vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan sanotun 9 §:n 1 momentin mukaan kokonaan tai 80-prosenttisesti sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista kliinisistä ravintovalmisteista korvataan 9 §:n 2 momentin mukaan puolet 45 markkaa ylittävältä osalta kultakin ostokerralta tai 80-prosenttisesti sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon sairauden laatu sekä lääkkeiden ja kliinisten ravintovalmisteiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä vaikeana ja pitkäaikaisena sairauteena. Jos kuitenkin osittain korvattujen lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden lääkekustannuksista korvaamatta jääneet kustannukset yhteensä ylittävät kalenterivuoden aikana 2 500 markkaa (vuonna 1992), ylittävä osa korvataan kokonaan.

Mainittuun vuoden 1992 toiseen lisätalousarvioon liittyen alennettiin osana valtiontaloutta tasapainottavia toimenpiteitä peruskorvattavien lääkkeiden sekä perusvoiteiden ja kliinisten ravintovalmisteiden korvausprosentti väliaikaisesti vuoden 1992 loppuun asti 50:stä 40:een 1 päivästä syyskuuta 1992 lukien edellä mainitulla sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla.

Sairausvakuutuslain 5 §:n (479/85) nojalla suoritetaan korvausta lääkärin sairauden hoitoon määräämistä lääkkeitä. Korvattavia ovat yleensä sekä reseptiä vaativat että sellaiset lääkkeet, joita saadaan myydä apteekista myös ilman reseptiä eli niin sanotut käsikauppalääkkeet.

Käsikauppalääkkeiden hoidollinen merkitys on reseptilääkkeitä vähäisempi. Sen vuoksi käsikauppalääkkeet poistettiin valtion vuoden 1992 toiseen lisätalousarvioon liittyen valtiontaloudellisista syistä sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisella muutoksella (626/92), eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta, sairausvakuutuskorvauksen piiristä, vaikka lääkäri määräisi ne reseptillä. Muutos toteutettiin 1 päivästä syyskuuta 1992 lukien vuoden 1992 loppuun edellä mainitulla sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla. Korvattaviksi jäivät poikkeuksellisesti vain ne käsikauppalääkkeet, jotka ovat erityiskorvattavia ja jotka ovat hoidollisesti muita tärkeämpiä sekä eräät muut valmisteet, joista sosiaali- ja terveystoimintakerä on erikseen antanut päätöksen (778/92).

Sairausvakuutuksen menojen säästämiseksi ehdotetaan edellä mainittuja väliaikaisia muutoksia jatkettavaksi pysyvästi 1 päivästä tammikuuta 1993. Tähän liittyen olisi kuntoutusrahaksi väliaikaisesti liitetty 14 §:n 3 momentti kumottava. Vaikka ETA-sopimukseen liittyen esitetään laajennettavaksi lääkkeen käsitettä siten, että niihin kuuluisivat sekä rohdosvalmisteet että homeopaattiset ja antroposofiset valmisteet, ei ole tarkoituksenmukaista, että niitä korvattaisiin sairausvakuutuslain mukaan. Sen vuoksi tätä koskeva maininta ehdotetaan tehtäväksi sairausvakuutuslain 5 a §:ään.

Lisäksi ehdotetaan, että päivärahan määräytymisprosenttia 37 800 markkaa ylittävältä mutta enintään 113 890 markkaan nousevan vuositulon osalta alennetaan neljällä prosenttiyksiköllä eli 66 prosenttiin. Samalla ehdotetaan, että 80-prosenttisesti korvattavien lääkkeiden ja kliinisten ravintovalmisteiden korvaustaso alennetaan 75 prosenttiin ja että vakuutetun maksettaviksi jäävien korvattavien lääkekustannusten vuotuinen yhteismäärä nostetaan 2 500 markasta 3 700 markkaan.

Vanhempainrahaa suoritetaan sairausvakuutuslain 23 §:n (1324/90) mukaan yhteensä enintään 170 arkipäivältä välittömästi äitiysrahauden päättymisestä lukien. Ottolapsen hoidon

suoritetaan pykälän 4 momentin mukaan vanhempainrahaa, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 246 arkipäivää. Isyysrahaa suoritetaan pykälän 3 momentin mukaan lapsen syntymän yhteydessä 6—12 arkipäivältä. Tämä isyysraha lyhentää vastaavasti vanhempainrahan saamisaikaa. Sairausvakuutuksen menojen säästämiseksi ehdotetaan lakia muutettavaksi siten, että lyhennys vanhempainrahan saamisaikaan tehdään vastedes aina 12 arkipäivän pituisena riippumatta siitä, pitääkö isä lomaa vai ei.

Jossain määrin on esiintynyt epäselvyyttä siitä, voidaanko vanhempainrahaa maksaa samanaikaisesti molemmille vanhemmille. Lain sisällön selventämiseksi ehdotetaan sairausvakuutuslain 23 §:n 2 ja 4 momenttia täydennettäväksi siten, että vanhempainrahaa maksetaan vain toiselle vanhemmista kerrallaan.

Sairausvakuutuslain 30 §:ään ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos, joka johtuu lääkkeiden korvaustasoon tehdyistä muutoksista.

Lääkärin, hammaslääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön käynnistä potilaan luona johtuvat matkakustannukset korvataan sairausvakuutuslain 10 §:n 1 momentin mukaan vakuutetulle kokonaan siltä osin kuin ne yhteen suuntaan tapahtuvalla matkalla ylittävät 35 markkaa. Sama koskee vakuutetun lääkärissä, hammaslääkärissä, sairaanhoitolaikoksessa, laboratoriossa ja röntgenlaitoksessa tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luona käynnistä aiheutuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun maksettaviksi jäävät matkakustannukset ylittävät saman kalenterivuoden aikana 700 markkaa (vuotuinen omavastuuosuus), tämän ylittävä osa korvataan kokonaan.

Sairausvakuutuksen menojen säästämiseksi ehdotetaan, että matkojen kertaomavastuuosuus nostetaan 35 markasta 50 markkaan sekä vuotuinen omavastuu 700 markasta 1 500 markkaan. Muutokset ehdotetaan toteutettaviksi siten, että ne olisivat voimassa pysyvästi vuoden 1993 alusta lukien.

Sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentin (471/81) mukaan päivärahaa suoritetaan jokaiselta arkipäivältä, ei kuitenkaan työkyvyttömyyden alkamispäivältä eikä seitsemältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä. Jos vakuutettu joutuu työnsä laadun vuoksi säännönmukaisesti olemaan työssä sunnuntai-, pyhä-, itsenäisyys- tai vapunpäivänä, rinnastetaan tämä päivä arkipäivään edellä mainittua seitsemän päi-

vän aikaa laskettaessa, edellyttäen, että hänen olisi ollut oltava työssä mainittunakin päivänä, jollei hän olisi sairastunut.

Vastaavasti kuin sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentin mukaan, kuntoutusrahalain 9 §:n mukaan kuntoutusrahaa ei makseta omavastuuajalta, joka on kuntoutuksen alkamispäivä ja seitsemän sitä lähinnä seuraavaa arkipäivää.

Sairausvakuutuksen menojen säästämiseksi ehdotetaan, että sairausvakuutuspäivärahan ja kuntoutusrahalain mukaisen kuntoutusrahan maksamisen omavastuuajaa pidennetään pysyvästi 1 päivästä tammikuuta 1993 kahdella arkipäivällä.

Suomi on saattanut voimaan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimuksen n:o 130 (864/74), joka koskee lääkäintähuoltoa ja päivärahaa. Sopimus on Suomen osalta ollut voimassa 2 päivästä syyskuuta 1975 alkaen. Sopimuksen 26 artiklan 3 momentissa säädetään: ”Mikäli jäsenvaltion lainsäädännön mukaan päivärahaa ei makseta ennen tietyn odotusajan päättymistä, ei odotusaika saa olla kolmea päivää pitempi laskettuna ansiotulon lakkaamispäivästä”. Työsopimuslain (320/70) 28 §:n mukaan työntekijällä, jonka työsuhte on jatkunut vähintään kuukauden, on työsuhteen jatkuessa oikeus saada palkkansa sairausaikana työkyvyttömyyden alkamispäivää seuraavalta seitsemältä arkipäivältä. Työehtosopimuksin tämä aika on yleisesti säädetty tätä pitemmäksi. Säännöksiä on tulkittu siten, etteivät ne ole ristiriidassa keskenään.

Sairausvakuutuslakiin ehdotetut muutokset eivät ole ristiriidassa edellä mainitun Suomea sitovan yleissopimuksen kanssa, koska etuuden odotusaika ei muodostu kolmea päivää pitemmäksi.

Maatalousyrittäjille maksetaan erikseen sairausvakuutuslain mukaiselta omavastuuajalta korvausta, josta säädetään laissa sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille (118/91). Sen mukaan päivärahaa suoritetaan työkyvyttömyyden ajalta sen alkamispäivää lukuun ottamatta jokaiselta viikonpäivältä enintään lain 1 §:ssä tarkoitettua sairausvakuutuspäivärahan omavastuuajan loppuun. Päivärahaa ei kuitenkaan suoriteta, jollei maatalousyrittäjä ole ollut omavastuuajana kykenemätön tekemään työtään vähintään kolmena peräkkäisenä päivänä työkyvyttömyyden alkamispäivää lukuun ottamatta. Maatalousyrittäjien sairauspäivärahan omavastuuajaa ei ehdoteta muutettavaksi. Tarkoituk-

sena on, että etuus otetaan huomioon maataloustulossa vuodesta 1993 alkaen.

Sairausvakuutuslain 11 a §:n 1 momentin (471/81) mukaan terveyskeskuksen toimesta kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainitun velvollisuuden toteuttamiseksi järjestetyn sairaankuljetuksen kustannuksista korvataan kunnalle vahvistetun takson mukainen määrä tai, jos vakuutetulta saadaan sen mukaan kuin erikseen säädetään periä maksu, takson mukaisen ja mainitun määrän erotus. Sairaankuljetus on ainoa osa kunnallista sosiaali- ja terveydenhuoltoa, johon maksetaan myös sairausvakuutuskorvausta. Terveyskeskuksille maksettavista sairaankuljetuskorvauksista olisi aiheellista luopua samalla tavalla kuin on tapahtunut muille terveyskeskuksille maksettaville korvauksille valtionosuusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä, koska kunta saa valtionosuusjärjestelmän kautta osuutta sairaankuljetuksen kustannuksiin. Sen vuoksi ehdotetaan, että sairausvakuutuslain 11 a §:stä poistettaisiin terveyskeskukselle suoritettavaa sairaankuljetuskorvausta koskeva säännös tammikuun 1 päivästä 1993, jolloin kunta saisi vastaisuudessa sairaankuljetuksen kustannuksiin vain valtionosuutta. Kunnan antamista palveluista ei yleensä kukaan suorittaisi sairausvakuutuskorvausta. Samalla tulisi kumota tarpeettomana sairausvakuutuslain 4 §:n 2 momentti ja poistaa 13 §:stä (75/72), 30 b §:stä (471/81) ja 57 §:n 4 momentista (745/78) viittaus lain 11 a §:ään. Sairaankuljetuksen järjestämisestä säädetään erikseen.

Liikenneministeriö ei enää vahvistane vuoden 1993 alusta lukien sairaankuljetusajoneuvoille taksum, jota tähän asti on käytetty perusteena suoritettaessa vakuutetulle sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia matkakustannuksista. Vaikka sairaankuljetusajoneuvolla suoritettava sairaankuljetus onkin tarkoitettu tapahtuvaksi vuoden 1993 alusta voimaan tulevan valtionosuusuudistuksen myötä kunnan kustannuksella, korvausta jouduttaneen eräissä tapauksissa suorittamaan sairausvakuutuksesta. Tämän vuoksi kansaneläkelaitoksella tulisi olla mahdollisuus vahvistaa korvauseruste, jonka mukaan vakuutetulla on oikeus saada korvausta sellaisesta sairaankuljetusajoneuvolla tehdystä matkasta, joka ei ole kunnan järjestämisvelvollisuuteen kuuluvaa. Kansaneläkelaitoksella tulisi olla mahdollisuus tarvittaessa vahvistaa korvauseruste myös muille kulkuajoneuvoille, jotta matkakorvauskustannukset ei-

vät nousisi kohtuuttomasti. Tätä koskeva muutos ehdotetaan tehtäväksi sairausvakuutuslain 11 §:ään.

Sairausvakuutuslain 29 §:n 1 momentin (745/78) mukaan työnantajalla on oikeus saada kansaneläkelaitokselta korvausta velvollisuudekseen säädetyn tai määrätyn työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista. Sama oikeus on yrittäjällä tai muulla omaa työtään tekevällä. Jos terveyskeskus on antanut yrittäjälle tai omaa työtään tekevälle työterveyshuoltopalveluksia, terveyskeskusta ylläpitävällä kunnalla on oikeus saada antamistaan palveluista korvausta kansaneläkelaitokselta. Työnantajalla on lisäksi oikeus saada korvausta työntekijöilleen tai heidän perheenjäsenilleen järjestämästään vapaaehtoisesta työterveydenhuollosta tai muusta terveydenhuollosta.

Työterveydenhuollon kustannuksista maksettavan korvauksen suuruudesta säädetään sairausvakuutuslain 29 a §:ssä. Sen mukaan valtioneuvosto vahvistaa perusteet, joiden mukaan työterveyshuollosta ja muusta terveydenhuollosta aiheutuvista kustannuksista suoritetaan korvausta 50 % siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määrää. Valtiontaloudellisista syistä ehdotetaan, että sairausvakuutuslain 29 §:ssä tarkoitettu työterveyshuollosta tai muusta terveydenhuollosta korvattava osuus alennettaisiin 50 %:sta 45 %:iin.

Eduskunta on vastauksessaan hallituksen esitykseen laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien väliaikaisesta muuttamisesta (HE 85/92 vp) edellyttänyt, ettei hallitus enää toimenpiteillään heikennä sairausvakuutuksen korvaustasoa. Valtiontaloudellisista syistä edellä mainitut sairausvakuutusmenojen vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet ovat kuitenkin välttämättömiä.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut muutokset pienentäisivät sairausvakuutuksen menoja vuonna 1993 seuraavasti:

Sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen tasoon tehtyjen väliaikaisten muutosten voimassaolon jatkaminen pysyvästi ja päivärahamenoihin tehtävä lisämuutos toisivat säästöä päivärahamenoihin noin 500 miljoonaa markkaa. Lisäksi päivärahamenon omavastuun pidentämisen säästövaikutus olisi noin 200 miljoonaa markkaa. Vanhempainrahakautteen tehtävä

isyyslomaa vastaava lyhennys säästäisi sairausvakuutuksen menoja arviolta 80 miljoonalla markalla.

Lääkkeiden ja kliinisten ravintovalmisteiden peruskorvauksen suorittamisen jatkaminen alennettuna, 80-prosenttisesti korvattavien lääkkeiden ja kliinisten ravintovalmisteiden korvausprosentin pudottaminen 75:een sekä lääkekustannusten vuotuisen omavastuuosuuden korottaminen 3 700 markkaan toisi säästöä noin 230 miljoonaa markkaa. Reseptivapaiden lääkkeiden korvattavuudessa tapahtuneen muutoksen voimassaolon jatkaminen säästäisi sairausvakuutuksen menoja noin 25 miljoonaa markkaa. Lisäksi matkakorvauksiin ehdotettujen muutosten säästövaikutus olisi noin 47 miljoonaa markkaa. Yhteensä sairaanhoitokorvauksiin tehtyjen muutosten säästövaikutus olisi noin 300 miljoonaa markkaa.

Poistamalla kunnan oikeus sairausvakuutuskorvaukseen järjestämänsä sairaankuljetuksen kustannuksista säästyy sairausvakuutuksen menoja noin 70 miljoonaa markkaa. Vastaava määräraha on otettu huomioon lisäyksenä kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon momentilla 33.32.30.

Hallituksen esitykseen sisältyvät säästöt sairausvakuutuksen menoista ovat siten noin 1 150 miljoonaa markkaa vuonna 1993.

Lain voimaantulosäännöksestä johtuen työterveyshuollon korvausprosentin muuttamisesta nykyisestä 50:stä 45:een ei valtiolle synny säästöä vuonna 1993. Vuodesta 1994 alkaen säästöä syntyy noin 80 miljoonaa markkaa vuosittain.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveystoimintaministeriössä virkatyönä.

4. Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laeiksi lääkelain muuttamisesta ja sairausvakuutuslain 5 a ja 9 §:n muuttamisesta (HE 118/1992 vp), jossa ehdotetaan muutettavaksi myös tässä esityksessä muutettavaksi ehdotettua sairausvakuutuslain 5 a §:ää. Esityksen mukaan lääkelain ehdotetaan poistettavaksi myyntiluvan myöntämiseen liittyvä vaatimus lääkevalmisteen kohtuullisesta hinnasta. Korvausperus-

teeksi otettavasta hinnasta säädettäisiin sairausvakuutuslaissa. Korvauksen perusteeksi otettavan kohtuullisen tukkuhinnan vahvistaisi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön yhteydessä toimiva lääkekorvauslautakunta. Valmistetta ei korvattaisi sairausvakuutuslain nojalla, jos sille ei olisi hyväksyttyä korvausperustetta. Lain voimaantulosta säädettäisiin erikseen asetuksella.

5. Voimaantulo

Esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1993.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Sairauspäivärahan tasoa koskevat muutokset ehdotetaan tulemaan voimaan siten, että niitä sovelletaan päivärahaan, joka kohdistuu sairausvakuutuslain muutoksen voimaantulon jälkeiseen aikaan sekä vastaavasti kuntoutusrahaa koskevat kuntoutusrahain muutoksen voimaantulon jälkeen alkavaan kuntoutusrahaan. Omavastuuajan muuttamista koskevat säännökset tulisivat voimaan siten, että niitä sovellettaisiin omavastuuajanaan, joka alkaa mainittujen lakien voimaantulon jälkeen. Vanhempainrahakauteen tehtävä isyyslomaa vastaava vähennys koskisi raskauksia, joissa laskettu synnytyisaika on 1 päivänä tammikuuta 1993 tai sen jälkeen. Kuitenkin niissä tapauksissa, joissa raskaus on päättynyt huomattavasti ennen laskettua synnytyisaikaa, olisi kohtuullista soveltaa vanhaa lakia.

Työterveyshuollon korvausprosentin muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan siten, että kustannuksiin sovelletaan ennen tätä lainmuutosta voimassa ollutta lakia, jos työnantajan tilikausi

on alkanut vuonna 1992 tai sitä ennen ja päättyy vuonna 1993.

6. Säättämisjärjestys

Syyskuun 1 päivänä 1992 voimaan tulleen valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n muutoksen (818/92) eduskuntakäsittelyn aikana eduskunnan perustuslakivaliokunta on mietinnössään (PeVM 7/1992 vp) sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön esityksestä laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta (HE 234/1991 vp) todennut, että suojaa lepäämäänjättämismahdollisuuden muodossa tulisi antaa määrätulle materiaaliselle vähimmäistoimeentulotasolle eikä tietyille etuuksille sinänsä. Lisäksi mietinnön mukaan toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan voidaan ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta jossain määrin puuttua, kunhan etuuden edelleen saisivat riittävän suurena ne, joille se on kokonaisuutena arvioiden välttämätön toimeentulon perusturvan kannalta.

Tähän hallituksen esitykseen sisältyvien muutosehdotusten ei voida ottaen huomioon edellä mainittu perustuslakivaliokunnan mietintö katsoa heikentävän kenenkään vähimmäistoimeentuloa siten, että niillä heikennettäisiin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä tarkoitettulla tavalla toimeentulon lakisääteistä perusturvaa. Asian tulkinnanvaraisuuden vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä tammikuuta 1972 annetussa laissa (75/72), ja

muutetaan 5 a §, 9 §:n 1—3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 a ja 13 §, 16 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti, 23 §:n 2—4 ja 7 momentti, 29 a §:n 1 momentti, 30 §:n 3 momentin 7 kohta, 30 b § ja 57 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 5 a § 31 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1286/87), 9 §:n 1—3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 16 §:n 1 momentti ja 29 a §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1714/91), 11 a § muutettuna 26 päivänä kesäkuuta 1981 ja 3 päivänä elokuuta 1992 annetuilla laeilla (471/81 ja 735/92), 13 § mainitussa 28 päivänä tammikuuta 1972 annetussa laissa, 23 §:n 2—4 ja 7 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1324/90), 30 §:n 3 momentin 7 kohta 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1255/89), 30 b § mainitussa 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa ja 57 §:n 4 momentti 29 päivänä syyskuuta 1978 annetussa laissa (745/78), sekä

lisätään 11 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 15 päivänä kesäkuuta 1973 ja 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetuilla laeilla (496/73 ja 495/81), uusi 4 momentti seuraavasti:

5 a §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan korvattavalla lääkkeellä tarkoitetaan lääkelain (395/87) mukaista lääketta, joka on tarkoitettu joko sisäisesti tai ulkoisesti käytettynä parantamaan tai helpottamaan sairautta tai sen oireita ja jota saadaan myydä vain lääkemääräyksellä, ei kuitenkaan rohdosvalmisteita eikä homeopaattisia ja antroposofisia valmisteita. Korvattavalla lääkkeellä tarkoitetaan lisäksi niitä sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä mainittuja lääkkeitä, joita saadaan myydä ilman lääkemääräystä. Kliinisellä ravintovalmisteella tarkoitetaan valmistetta, jota käytetään sairauden hoidossa korvaamaan tai täydentämään ruokavaliota tai sen osaa.

9 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 b §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista lääkkeistä sekä 3 a kohdassa tarkoitetuista perusvoiteista korvataan 40 prosenttia 45 markkaa ylittävältä osalta kultakin ostokerralta. Vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan kuitenkin kokonaan tai 75-prosenttisesti sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon sairauden laatu sekä lääkkeiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä vaikeana ja pitkäaikaisena sairautena.

Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista kliinisistä ravintovalmisteista korvataan 40 prosenttia 45 markkaa ylittävältä osalta kultakin ostokerralta tai 75 prosenttia sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon valmisteiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä tässä momentissa tarkoitettuna vaikeana sairautena.

Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan saman kalenterivuoden aikana osittain korvattua lääkkeitä, kliinisistä ravintovalmisteista ja perusvoiteista korvaamatta jääneiden kustannusten yhteismäärä ylittää 3 700 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), yli menevä määrä korvataan kokonaan. Tämä korvaus voidaan kuitenkin evätä kokonaan tai osittain, jos vakuutettu on menetellyt vilpillisesti korvausta haettaessa tai siihen on muu vakuutetusta johtuva erityinen syy.

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkäriin, hammaslääkäriin, sairaanhoitolaikokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdystä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 50 markkaa (*omavastuuosuus*). Tämä koskee myös lääkärin, hammas-

lääkärin tai asianmukaisen ammatikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettaviksi jäävät matkakustannukset saman kalenterivuoden aikana ylittävät 1 500 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), vuotuisen omavastuun ylittävä osa matkakustannuksista korvataan kokonaan. Vuotuista omavastuuosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös vakuutetun terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamat kustannukset.

11 §

Kansaneläkelaitos voi tarvittaessa vahvistaa sairaankuljetusajoneuvoille ja muille kulkuneuvoille korvausperusteen, jonka mukaan vakuutetulla on oikeus saada korvausta matkakustannuksista.

11 a §

Sairausvakuutuslain nojalla ei suoriteta vakuutetulle korvausta tämän terveyskeskukselle sairaanhoidosta tai sairaankuljetuksesta maksamasta määrästä.

Sairausvakuutuslain mukaista korvausta ei suoriteta sairaanhoidon tai sairaankuljetuksen kustannuksista, jos sairaanhoito tai sairaankuljetus on järjestetty sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla tai jos tosiasiaassa kysymys on mainitussa lainkohdassa tarkoitettua järjestelystä.

13 §

Edellä 7 §:n 1 momentissa ja 8 §:n 1 momentissa tarkoitettujen taksojen perusteet määrää sosiaali- ja terveysministeriö ja taksat vahvistaa kansaneläkelaitos.

16 §

Päivärahan määrä päivältä on vähimmäispäiväraha, 63 markkaa, lisättynä 30 prosentilla vakuutetun verotuksessa asetuksella säädettyinä kalenterivuotena todettujen työtulojen kolmassadasosasta, siltä osin kuin työtulot eivät ylitä 37 800 markkaa. Jos työtulot ylittävät 37 800 markkaa, mutta eivät ylitä 113 890 markkaa, päivärahan määrä on 37 800 markkaa ylittävältä osalta 66 prosenttia 37 800 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos

työtulot ylittävät 113 890 markkaa, päivärahan määrä 113 890 markkaa ylittävältä osalta on 40 prosenttia 113 890 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos työtulot ylittävät 189 810 markkaa, päivärahan määrä on 189 810 markkaa ylittävältä osalta 25 prosenttia 189 810 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja tai verotus on toimitettu verotuslain (482/58) 72 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla arvioimalla sen vuoksi, että veroilmoitusta ei ole annettu, päivärahan määrä päivältä on vähimmäispäivärahan suuruinen.

19 §

Päivärahaa suoritetaan jokaiselta arkipäivältä, ei kuitenkaan työkyvyttömyyden alkamispäivältä eikä yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä. Jos vakuutettu työnsä laadun vuoksi joutuu säännönmukaisesti olemaan työssä sunnuntai-, pyhä-, itsenäisyys- tai vapunpäivänä, rinnastetaan tämä päivä arkipäivään edellä mainittua yhdeksän päivän aikaa laskettaessa edellyttäen, että hänen olisi ollut oltava työssä mainittunakin päivänä, jollei hän olisi sairastunut.

23 §

Vanhempainrahaa suoritetaan äitiysrahakauden päättymisestä lukien lapsen äidille tai isälle, kunnes äitiysrahakauden alkamisesta on ensimmäinen suorituspäivä mukaan lukien kulunut 263 arkipäivää. Vanhempainrahan suorittamisaikaa pidennetään 60 arkipäivällä silloin, kun lapsia on syntynyt samalla kertaa useampia kuin yksi.

Edellä 21 §:n 3 momentissa tarkoitettulla vakuutetulla on oikeus 6 arkipäivältä suoritettavaan isyysrahaan joko äitiys- tai vanhempainrahakaudella. Sen lisäksi isyysrahaa suoritetaan vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä lapsen syntymän yhteydessä. Asevelvollisena vakainassa palveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä ollevalle isälle suoritetaan samoin edellytyksin isyysrahaa loman tai isyysvapaan ajalta. Isyysraha on tällöin vähimmäispäivärahan suuruinen.

Ottolapsen hoidon johdosta suoritetaan van-

hempainrahaa 21 §:n 4 momentissa tarkoitettulle vakuutetulle tai hänen puolisolleen jokaiselta arkipäivältä, jonka hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 234 arkipäivää, kuitenkin vähintään 100 arkipäivältä.

Ilmoitus vanhempainrahakauden jakamisesta vanhempien tai 21 §:n 4 momentissa tarkoitettujen vakuutettujen kesken, ilmoitus vanhempainrahan saajasta ja ilmoitus äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan suorittamiseen vaikuttavista muutoksista on tehtävä siten kuin asetuksella säädetään.

29 a §

Valtioneuvosto vahvistaa perusteet, joiden mukaan 29 §:n 1—3 momentissa tarkoitetuista kustannuksista korvataan 45 prosenttia siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määrää. Ennen perusteiden vahvistamista on työterveyshuoltolain 8 §:ssä tarkoitettulle neuvottelukunnalle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen asiasta.

30 §

Tämän lain mukaisia etuuksia on haettava:

7) oikeutta saada vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet kokonaan tai 75-prosenttisesti korvattuina sekä kliiniset ravintovalmisteet ja niitä vastaavat tuotteet osittain korvattuina, viimeistään 30 päivän kuluessa niiden kustannusten syntymisestä, jotka halutaan saada näin korvattuina.

30 b §

Edellä 29 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kustannuksista kunnan on annettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun työterveyshuol-

topalvelus on annettu, sosiaalivakuutustoimikunnalle tilitys siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Myöhästymisestä huolimatta korvaus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

57 §

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan vastaavasti 29 ja 30 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa, jos kunta, työnantaja, yrittäjä tai muu omaa työtään tekevä taikka vakuutettu on saanut perusteettoman edun.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Tämän lain 9 §:n 3 momentissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan tammikuussa 1993 maksettavina olleiden kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Tämän lain 16 §:n 1 momenttia sovelletaan päivärahaan, joka kohdistuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan ja 19 §:n 1 momentin säännöstä omavastuu-aikaan, joka alkaa lain voimaantulon jälkeen. Lain 16 §:ssä tarkoitettuja markkamääriä pidetään vuoden 1992 yleistä palkkatasoa vastaavina. Lain 23 §:n säännöksiä sovelletaan, kun laskettu synnytyisaika on 1 päivänä tammikuuta 1993 tai sen jälkeen, kuitenkin siten, että jos raskaus on päättynyt aikaisemmin kuin 25 päivänä marraskuuta 1992, sovelletaan 23 §:n säännöksiä, sellaisina kuin ne ovat aikaisemmin voimassa olleessa laissa.

Tämän lain 29 a §:n 1 momentin mukaisiin kustannuksiin sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, jos työnantajan tilikausi on alkanut vuonna 1992 tai sitä ennen ja päättyy vuonna 1993.

2.

L a k i**kuntoutusrahalain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun kuntoutusrahalain (611/91) 9 §:n 1 momentti seuraavasti:

9 §

Ostavastuu aika

Kuntoutusrahaa ei makseta omavastuuajalta, joka on kuntoutuksen alkamispäivä ja yhdeksän sitä lähinnä seuraavaa arkipäivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1993.

Lakia sovelletaan omavastuu aikaan, joka al-
kaa lain voimaantulon jälkeen.

3.

L a k i**kuntoutusrahalain 14 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Täten kumotaan kuntoutusrahalain 14 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 8 päivänä heinä-
kuuta 1992 annettu laki (627/92).

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1993.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä tammikuuta 1972 annetussa laissa (75/72), ja

muutetaan 5 a §, 9 §:n 1—3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 a ja 13 §, 16 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti, 23 §:n 2—4 ja 7 momentti, 29 a §:n 1 momentti, 30 §:n 3 momentin 7 kohta, 30 b § ja 57 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 5 a § 31 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1286/87), 9 §:n 1—3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 16 §:n 1 momentti ja 29 a §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1714/91), 11 a § muutettuna 26 päivänä kesäkuuta 1981 ja 3 päivänä elokuuta 1992 annetuilla laeilla (471/81 ja 735/92), 13 § mainitussa 28 päivänä tammikuuta 1972 annetussa laissa, 23 §:n 2—4 ja 7 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1324/90), 30 §:n 3 momentin 7 kohta 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1255/89), 30 b § mainitussa 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa ja 57 §:n 4 momentti 29 päivänä syyskuuta 1978 annetussa laissa (745/78), sekä

lisätään 11 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 15 päivänä kesäkuuta 1973 ja 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetuilla laeilla (496/73 ja 495/81), uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Kunnalla on sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, oikeus saada kansanterveyslaissa (66/72) tarkoitetun terveyskeskuksen toimesta vakuutetulle annetun sairaanhoidon kustannuksista korvausta siten kuin jäljempänä 11 a, 13, 30 b ja 52—57 §:ssä säädetään.

(2 mom. kumotaan)

5 a §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan korvattavalla lääkkeellä tarkoitetaan lääkelain (395/87) mukaista lääkettä, joka on tarkoitettu joko sisäisesti tai ulkonaisesti käytettynä parantamaan tai helpottamaan sairautta tai sen oireita. Kliinisellä ravintovalmisteella tarkoitetaan valmistetta, jota käytetään sairauden hoidossa korvaamaan tai täydentämään ruokavaliota tai sen osaa.

5 a §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan korvattavalla lääkkeellä tarkoitetaan lääkelain (395/87) mukaista lääkettä, joka on tarkoitettu joko sisäisesti tai ulkoisesti käytettynä parantamaan tai helpottamaan sairautta tai sen oireita ja jota saadaan myydä vain lääkemääräyksellä, ei kuitenkaan rohdosvalmisteita eikä homeopaattisia ja antroposofisia valmisteita. Korvattavalla lääkkeellä tarkoitetaan lisäksi niitä sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä mainittuja lääkkeitä, joita saadaan myydä ilman lääkemääräystä. Kliinisellä ravintovalmisteella tarkoitetaan valmistetta, jota käytetään sairauden hoidossa korvaamaan tai täydentämään ruokavaliota tai sen osaa.

Voimassa oleva laki

9 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 b §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista lääkkeistä sekä 3 a kohdassa tarkoitetuista perusvoiteista korvataan puolet 45 markkaa ylittävältä osalta kultakin ostokerralta. Vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan kuitenkin kokonaan tai 80-prosenttisesti sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon sairauden laatu sekä lääkkeiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä vaikeana ja pitkäaikaisena sairautena.

Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista kliinisistä ravintovalmisteista korvataan puolet 45 markkaa ylittävältä osalta kultakin ostokerralta tai 80 prosenttia sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon valmisteiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä tässä momentissa tarkoitettuna vaikeana sairautena.

Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan saman kalenterivuoden aikana osittain korvatuista lääkkeistä, kliinisistä ravintovalmisteista ja perusvoiteista korvaamatta jääneiden kustannusten yhteismäärä ylittää 2 500 markkaa, yli menevä määrä korvataan kokonaan. Tämä korvaus voidaan kuitenkin evätä kokonaan tai osittain, jos vakuutettu on menetellyt vilpillisesti korvausta haettaessa tai siihen on muu vakuutetusta johtuva erityinen syy.

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkäriin, hammaslääkäriin, sairaanhoitolaitokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdyistä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 35 markkaa (*omavastuuosuus*). Sama koskee lääkärin, hammaslääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettaviksi jäävät matkakustannukset saman

Ehdotus

9 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 b §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista lääkkeistä sekä 3 a kohdassa tarkoitetuista perusvoiteista korvataan 40 prosenttia 45 markkaa ylittävältä osalta kultakin ostokerralta. Vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan kuitenkin kokonaan tai 75-prosenttisesti sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon sairauden laatu sekä lääkkeiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä vaikeana ja pitkäaikaisena sairautena.

Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista kliinisistä ravintovalmisteista korvataan 40 prosenttia 45 markkaa ylittävältä osalta kultakin ostokerralta tai 75 prosenttia sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon valmisteiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä tässä momentissa tarkoitettuna vaikeana sairautena.

Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan saman kalenterivuoden aikana osittain korvatuista lääkkeistä, kliinisistä ravintovalmisteista ja perusvoiteista korvaamatta jääneiden kustannusten yhteismäärä ylittää 3 700 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), yli menevä määrä korvataan kokonaan. Tämä korvaus voidaan kuitenkin evätä kokonaan tai osittain, jos vakuutettu on menetellyt vilpillisesti korvausta haettaessa tai siihen on muu vakuutetusta johtuva erityinen syy.

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkäriin, hammaslääkäriin, sairaanhoitolaitokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdyistä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 50 markkaa (*omavastuuosuus*). Tämä koskee myös lääkärin hammaslääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettaviksi jäävät matkakustannukset

Voimassa oleva laki

kalenterivuoden aikana ylittävät 700 markkaa (vuotuinen omavastuuosuus), vuotuisen omavastuun ylittävä osa matkakustannuksista korvataan kokonaan. Vuotuista omavastuuosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös vakuutetun terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamat kustannukset.

Ehdotus

saman kalenterivuoden aikana ylittävät 1 500 markkaa (vuotuinen omavastuuosuus), vuotuisen omavastuun ylittävä osa matkakustannuksista korvataan kokonaan. Vuotuista omavastuuosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös vakuutetun terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamat kustannukset.

11 §

Kansaneläkelaitos voi tarvittaessa vahvistaa sairaankuljetusajoneuvoille ja muille kulkuneuvoille korvausperusteen, jonka mukaan vakuutulla on oikeus saada korvausta matkakustannuksista.

11 a §

Edellä 5 §:ssä tarkoitetun terveyskeskuksen toimesta kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainitun velvollisuuden toteuttamiseksi järjestetyn sairaankuljetuksen kustannuksista korvataan kunnalle vahvistetun taksan mukainen määrä tai, jos vakuutetulta saadaan sen mukaan kuin erikseen säädetään perid maksu, taksan mukaisen ja mainitun määrän erotus. Tämän lain nojalla ei suoriteta vakuutetulle korvausta tämän terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamasta määrästä.

Tämän lain nojalla ei suoriteta vakuutetulle korvausta tämän terveyskeskukselle sairaanhoidosta maksamasta määrästä eikä kunnalle sellaisesta sairaankuljetuksesta, joka muun kuin kansanterveyslain nojalla on vakuutetulle maksetonta.

Tämän lain mukaista korvausta ei suoriteta sairaanhoidon kustannuksista 1 momentissa tarkoitettua sairaankuljetuksen korvausta lukuun ottamatta, jos sairaanhoito on järjestetty sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla tai jos tosiasiasa kysymys on mainitussa lainkohdassa tarkoitettua järjestelystä.

13 §

Edellä 7 §:n 1 momentissa, 8 §:n 1 momentissa ja 11 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen taksojen perusteet määrää sosiaali- ja terveysministeriö ja taksat vahvistaa kansaneläkelaitos.

11 a §

Sairausvakuutuslain nojalla ei suoriteta vakuutetulle korvausta tämän terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta tai sairaanhoidosta maksamasta määrästä.

Sairausvakuutuslain mukaista korvausta ei suoriteta sairaanhoidon tai sairaankuljetuksen kustannuksista, jos sairaanhoito tai sairaankuljetus on järjestetty sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla tai jos tosiasiasa kysymys on mainitussa lainkohdassa tarkoitettua järjestelystä.

13 §

Edellä 7 §:n 1 momentissa ja 8 §:n 1 momentissa tarkoitettujen taksojen perusteet määrää sosiaali- ja terveysministeriö ja taksat vahvistaa kansaneläkelaitos.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

Päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäiväraha, 59,75 markkaa, lisätynä 30 prosentilla vakuutetun verotuksessa asetuksella säädettävänä kalenterivuotena todettujen työtulojen kolmassadasosasta, *kuitenkin vähintään 80 prosenttia työtulojen kolmassadasosasta*, jos työtulot eivät ylitä 36 000 markkaa. Jos työtulot ylittävät 36 000 markkaa, mutta eivät ylitä 108 000 markkaa, päivärahan määrä on 80 prosenttia 36 000 markan kolmassadasosasta lisätynä 75 prosentilla 36 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos työtulot ylittävät 108 000 markkaa, päivärahan määrä 108 000 markkaa ylittävältä osalta on 45 prosenttia 108 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos työtulot ylittävät 180 000 markkaa, päivärahan määrä on 180 000 markkaa ylittävältä osalta 25 prosenttia 180 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja tai verotus on toimitettu verotuslain (482/58) 72 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla arvioimalla sen vuoksi, että veroilmoitusta ei ole annettu, päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäivärahan suuruinen.

19 §

Päivärahaa suoritetaan jokaiselta arkipäivältä, ei kuitenkaan työkyvyttömyyden alkamispäivältä eikä seitsemältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä. Jos vakuutettu työnsä laadun vuoksi joutuu säännönmukaisesti olemaan työssä sunnuntai-, pyhä-, itsenäisyys- tai vapunpäivänä, rinnastetaan tämä päivä arkipäivään edellä mainittua seitsemän päivän aikaa laskettaessa edellyttäen, että hänen, jollei hän olisi sairastunut, olisi ollut oltava työssä mainittunakin päivänä.

23 §

Vanhempainrahaa suoritetaan äitiysrahakauden päättymisestä lukien, kunnes äitiysrahakauden alkamisesta on ensimmäinen suorituspäivä mukaan lukien kulunut 275 arkipäivää, *jollei 3 momentista muuta johdu*. Vanhempain-

16 §

Päivärahan määrä *päivältä* on vähimmäispäiväraha, 63 markkaa, lisätynä 30 prosentilla vakuutetun verotuksessa asetuksella säädettävänä kalenterivuotena todettujen työtulojen kolmassadasosasta, *siltä osin kuin* työtulot eivät ylitä 37 800 markkaa. Jos työtulot ylittävät 37 800 markkaa, mutta eivät ylitä 113 890 markkaa, päivärahan määrä on 37 800 markkaa ylittävältä osalta 66 prosenttia 37 800 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos työtulot ylittävät 113 890 markkaa, päivärahan määrä 113 890 markkaa ylittävältä osalta on 40 prosenttia 113 890 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos työtulot ylittävät 189 810 markkaa, päivärahan määrä on 189 810 markkaa ylittävältä osalta 25 prosenttia 189 810 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja tai verotus on toimitettu verotuslain (482/58) 72 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla arvioimalla sen vuoksi, että veroilmoitusta ei ole annettu, päivärahan määrä *päivältä* on vähimmäispäivärahan suuruinen.

19 §

Päivärahaa suoritetaan jokaiselta arkipäivältä, ei kuitenkaan työkyvyttömyyden alkamispäivältä eikä *yhdeksältä* sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä. Jos vakuutettu työnsä laadun vuoksi joutuu säännönmukaisesti olemaan työssä sunnuntai-, pyhä-, itsenäisyys- tai vapunpäivänä, rinnastetaan tämä päivä arkipäivään edellä mainittua *yhdeksän* päivän aikaa laskettaessa edellyttäen, että hänen olisi ollut oltava työssä mainittunakin päivänä, jollei hän olisi sairastunut.

Vanhempainrahaa suoritetaan äitiysrahakauden päättymisestä lukien *lapsen äidille tai isälle*, kunnes äitiysrahakauden alkamisesta on ensimmäinen suorituspäivä mukaan lukien kulunut 263 arkipäivää. Vanhempainrahan suorittamis-

Voimassa oleva laki

rahan suorittamisaikaa pidennetään 60 arkipäivällä silloin, kun lapsia on syntynyt samalla kertaa useampia kuin yksi.

Edellä 21 §:n 3 momentissa tarkoitettulla vakuutetulla on oikeus 6 arkipäivältä suoritettavaan isyyssrahaan joko äitiys- tai vanhempainrahakaudella. Sen lisäksi isyyssrahaa suoritetaan vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä lapsen syntymän yhteydessä, jos vanhemmat siitä sopivat, jolloin vanhempainrahakausi lyhenee vastaavasti. Asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä olevalle isälle suoritetaan samoin edellytyksin isyyssrahaa loman tai isyysvapaan ajalta. Isyyssraha on tällöin vähimmäispäivärahan suuruinen.

Ottolapsen hoidon johdosta suoritetaan vanhempainrahaa jokaiselta arkipäivältä, jonka hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 246 arkipäivää, kuitenkin vähintään 100 arkipäivältä.

Ilmoitus vanhempainrahakauden jakamisesta vanhempien tai 21 §:n 4 momentissa tarkoitettujen vakuutettujen kesken, ilmoitus vanhempainrahan saajasta ja vanhempainrahakauden pituuteen vaikuttavasta isyyssrahasta sopiminen sekä ilmoitus äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan suorittamiseen vaikuttavista muutoksista on tehtävä siten kuin asetuksella säädetään.

29 a §

Valtioneuvosto vahvistaa perusteet, joiden mukaan 29 §:n 1—3 momentissa tarkoitetuista kustannuksista korvataan 50 prosenttia siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määrää. Ennen perusteiden vahvistamista on työterveyshuoltolain 8 §:ssä tarkoitettulle neuvottelukunnalle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen asiasta.

Ehdotus

aikaa pidennetään 60 arkipäivällä silloin, kun lapsia on syntynyt samalla kertaa useampia kuin yksi.

Edellä 21 §:n 3 momentissa tarkoitettulla vakuutetulla on oikeus 6 arkipäivältä suoritettavaan isyyssrahaan joko äitiys- tai vanhempainrahakaudella. Sen lisäksi isyyssrahaa suoritetaan vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä lapsen syntymän yhteydessä. Asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä olevalle isälle suoritetaan samoin edellytyksin isyyssrahaa loman tai isyysvapaan ajalta. Isyyssraha on tällöin vähimmäispäivärahan suuruinen.

Ottolapsen hoidon johdosta suoritetaan vanhempainrahaa 21 §:n 4 momentissa tarkoitettulle vakuutetulle tai hänen puolisolleen jokaiselta arkipäivältä, jonka hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 234 arkipäivää, kuitenkin vähintään 100 arkipäivältä.

Ilmoitus vanhempainrahakauden jakamisesta vanhempien tai 21 §:n 4 momentissa tarkoitettujen vakuutettujen kesken, ilmoitus vanhempainrahan saajasta ja ilmoitus äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan suorittamiseen vaikuttavista muutoksista on tehtävä siten kuin asetuksella säädetään.

29 a §

Valtioneuvosto vahvistaa perusteet, joiden mukaan 29 §:n 1—3 momentissa tarkoitetuista kustannuksista korvataan 45 prosenttia siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määrää. Ennen perusteiden vahvistamista on työterveyshuoltolain 8 §:ssä tarkoitettulle neuvottelukunnalle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen asiasta.

30 §

Tämän lain mukaisia etuuksia on haettava:

7) oikeutta saada vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet kokonaan tai 90-prosenttisesti korvattuina sekä kliiniset ravintovalmisteet ja niitä vastaavat tuot-

7) oikeutta saada vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet kokonaan tai 75-prosenttisesti korvattuina sekä kliiniset ravintovalmisteet ja niitä vastaavat tuot-

Voimassa oleva laki

teet osittain korvattuina, viimeistään 30 päivän kuluessa niiden kustannusten syntymisestä, jotka halutaan saada näin korvattuina.

30 b §

Edellä 11 a §:ssä ja 29 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kustannuksista kunnan on annettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun *matka on tehty tai* työterveyshuoltopalvelus on annettu, sosiaalivakuutustoimikunnalle tilitys siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Myöhästymisestä huolimatta korvaus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan vastaavasti 11 a, 29 ja 30 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa, milloin kunta, työnantaja, yrittäjä tai muu omaa työtään tekevä taikka vakuutettu on saanut perusteettoman edun.

Ehdotus

teet osittain korvattuina, viimeistään 30 päivän kuluessa niiden kustannusten syntymisestä, jotka halutaan saada näin korvattuina.

30 b §

Edellä 29 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kustannuksista kunnan on annettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun työterveyshuoltopalvelus on annettu, sosiaalivakuutustoimikunnalle tilitys siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Myöhästymisestä huolimatta korvaus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

57 §

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan vastaavasti 29 ja 30 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa, jos kunta, työnantaja, yrittäjä tai muu omaa työtään tekevä taikka vakuutettu on saanut perusteettoman edun.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Tämän lain 9 §:n 3 momentissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan tammikuussa 1993 maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Tämän lain 16 §:n 1 momenttia sovelletaan päivärahaan, joka kohdistuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan ja 19 §:n 1 momentin säännöksiä omavastuu-aikaan, joka alkaa lain voimaantulon jälkeen. Lain 16 §:ssä tarkoitettuja markkamääriä pidetään vuoden 1992 yleistä palkkatasoa vastaavina. Lain 23 §:n säännöksiä sovelletaan, kun laskettu synnytysaika on 1 päivänä tammikuuta 1993 tai sen jälkeen, kuitenkin siten, että jos raskaus on päättynyt aikaisemmin kuin 25 päivänä marraskuuta 1992, sovelletaan 23 §:n säännöksiä, sellaisina kuin ne ovat aikaisemmin voimassa olleessa laissa.

Tämän lain 29 a §:n 1 momentin mukaisesti kustannuksiin sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, jos työnantajan tilikausi on alkanut vuonna 1992 tai sitä ennen ja päättyy vuonna 1993.

2.

Laki**kuntoutusrahalain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun kuntoutusrahalain (611/91) 9 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Ostavastuu aika

Ostavastuu aika

Kuntoutusrahaa ei makseta omavastuuajalta, joka on kuntoutuksen alkamispäivä ja seitsemän sitä lähinnä seuraavaa arkipäivää.

Kuntoutusrahaa ei makseta omavastuuajalta, joka on kuntoutuksen alkamispäivä ja *yhdeksän* sitä lähinnä seuraavaa arkipäivää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Lakia sovelletaan omavastuu aikaan, joka alkaa lain voimaantulon jälkeen.

